

Torsdag 26 mars 2009

Vitbok om skadeståndstalan vid brott mot EG:s antitrustregler

P6_TA(2009)0187

Europaparlamentets resolution av den 26 mars 2009 om vitboken om skadeståndstalan vid brott mot EG:s antitrustregler (2008/2154(INI))

(2010/C 117 E/27)

Europaparlamentet utfärdar denna resolution

- med beaktande av kommissionens vitbok av den 2 april 2008 om skadeståndstalan vid brott mot EG:s antitrustregler (KOM(2008)0165),
- med beaktande av sin resolution av den 25 april 2007 om Grönbok – Skadeståndstalan vid brott mot EG:s antitrustregler ⁽¹⁾,
- med beaktande av kommissionens meddelande av den 13 mars 2007 om EU:s strategi för konsumentpolitiken (2007–2013) – starkare konsumenter, högre välbefinnande för konsumenterna och ett effektivt konsumentskydd (KOM(2007)0099),
- med beaktande av rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget ⁽²⁾, kommissionens förordning (EG) nr 773/2004 av den 7 april 2004 om kommissionens förfaranden enligt artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget ⁽³⁾ och rådets förordning (EG) nr 139/2004 av den 20 januari 2004 om kontroll av företagskoncentrationer (EG:s koncentrationsförordning) ⁽⁴⁾,
- med beaktande av kommissionens tillkännagivande av immunitet mot böter och nedsättning av böter i kartellärenden ⁽⁵⁾ och kommissionens förordning (EG) nr 622/2008 av den 30 juni 2008 om förlikningsförfaranden i kartellärenden ⁽⁶⁾,
- med beaktande av artikel 45 i arbetsordningen,
- med beaktande av betänkandet från utskottet för ekonomi och valutafrågor och yttrandena från utskottet för den inre marknaden och konsumentskydd och utskottet för rättsliga frågor (A6-0123/2009), och av följande skäl:
 - A. Konkurrenspolitiken gör att Europeiska unionens ekonomi fungerar bättre och bidrar i betydande utsträckning till att uppfylla målen i Lissabonstrategin.
 - B. För att garantera att artikel 81 i EG-fördraget tillämpas effektivt har Europeiska gemenskapernas domstol beslutat att enskilda personer och företag har rätt att väcka skadeståndstalan vid brott mot EG:s konkurrensbestämmelser.
 - C. Skadeståndstalan är bara en del i ett effektivt system för privata möjligheter att genomdriva lagstiftningen, och i lämpliga sammanhang är alternativa tvistlösningsmekanismer ett effektivt alternativ till kollektiv prövning, erbjuder rättvisa och snabba uppgörelser utanför domstolarna, och bör uppmuntras.

⁽¹⁾ EUT C 74 E, 20.3.2008, s. 653.

⁽²⁾ EUT L 1, 4.1.2003, s. 1.

⁽³⁾ EUT L 123, 27.4.2004, s. 18.

⁽⁴⁾ EUT L 24, 29.1.2004, s. 1.

⁽⁵⁾ EUT C 298, 8.12.2006, s. 17.

⁽⁶⁾ EUT L 171, 1.7.2008, s. 3.

Torsdag 26 mars 2009

- D. De frågor som tas upp i vitboken rör alla kategorier av offer och alla typer av överträdelser av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget samt alla sektorer i ekonomin.
- E. Varje förslag om att införa mekanismer för kollektiva prövningsmöjligheter vid brott mot EG:s konkurrensbestämmelser bör komplettera men inte ersätta de alternativa skyddsformer som redan finns i några medlemsstater (t.ex. företräddartalan och testfall),
- F. Syftet med privaträttslig skadeståndstalan måste vara att ersätta de drabbade fullt ut för den skada de lidit, och principerna avseende utomobligatoriskt ansvar, som förbjuder orättmätig berikning och utbetalning av flera skadestånd för samma skada och som stipulerar att skadestånd i bestraffningssyfte bör undvikas, måste respekteras.
- G. Kommissionens och medlemsstaternas genomförande av konkurrenslagstiftningen har en offentligrättslig prägel, och det är relativt få enskilda parter som har väckt skadeståndstalan inför nationella domstolar trots att många medlemsstater har vidtagit eller kommer att vidta åtgärder för att underlätta för enskilda att väcka skadeståndstalan vid brott mot EG:s konkurrensbestämmelser.
- H. Att enskilda väcker skadeståndstalan kan komplettera och stödja de nationella konkurrensmyndigheternas tillämpning av konkurrenslagstiftningen men får inte ersätta denna. De nationella konkurrensmyndigheterna måste därför få större personalstyrka och bättre ekonomisk kapacitet så att de effektivare kan bringa överträdelser av konkurrenslagstiftningen till åtal.
- I. Oberoende av hur en tvist blir löst är det mycket viktigt att införa förfaranden och skyddsmekanismer som garanterar att alla parter får en rättvis behandling samtidigt som systemet inte missbrukas, vilket inträffat i andra rättssystem, särskilt i Förenta staterna.
- J. Vid alla förslag som inte uteslutande faller inom gemenskapens behörighetsområde måste kommissionen ta hänsyn till subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.
1. Europaparlamentet välkomnar vitboken och betonar att EG:s konkurrensbestämmelser, och särskilt en effektiv tillämpning av dem, kräver att de som drabbats av brott mot dessa bestämmelser måste kunna begära ersättning för den skada de lidit.
 2. Europaparlamentet konstaterar att kommissionen hittills inte har specificerat en rättslig grund för sina föreslagna åtgärder, och framhåller att kommissionen åter måste överväga vilken rättslig grund man vill använda för de föreslagna inrången i de nationella förfarandena vid utomobligatoriskt skadestånd och den nationella processrätten.
 3. Europaparlamentet anser att många hinder för effektiv kompensation för dem som drabbats av brott mot EG:s konkurrensbestämmelser, såsom masskador och enstaka skador, informationsasymmetri och andra problem vid genomdrivandet av skadeståndsanspråk, inte bara förekommer i förfaranden i samband med EG:s konkurrenslagstiftning utan även på områden som t.ex. produktansvar och andra konsumentanknutna frågor.
 4. Europaparlamentet påminner om att enskilda konsument, men även mindre företag, särskilt de som har lidit spridda skador med relativt små kostnader som följd, ofta avskräcks från att väcka skadeståndstalan på egen hand på grund av de kostnader, förseningar, osäkerhetsfaktorer, risker och bördor som detta medför. I detta sammanhang betonar parlamentet att kollektiv prövning, som tillåter att man lägger samman individuella skadeståndsanspråk avseende överträdelser av EG:s konkurrensbestämmelser, och ökar de skadelidandes möjligheter att få sina anspråk prövade i domstol, är ett viktigt avskräckningsmedel. Parlamentet välkomnar därför kommissionens förslag om att inrätta mekanismer för att förbättra möjligheterna till kollektiv prövning samtidigt som ett överutnyttjande av domstolsprövning undviks.

Torsdag 26 mars 2009

5. Kommissionens generaldirektorat för hälsa och konsumentskydd offentliggjorde i slutet av 2008 resultaten av två studier om mekanismer för kollektiv prövning i medlemsstaterna och eventuella hinder för den inre marknaden på grund av skillnader i medlemsstaternas lagstiftning. Kommissionen har dessutom publicerat en grönbok om olika handlingsalternativ för gemenskapen vad gäller konsumentskyddslagstiftningen, och har förklarat att man kommer att publicera ytterligare ett policydokument 2009. Europaparlamentet betonar att åtgärder på gemenskapsnivå inte får leda till en godtycklig och onödig uppstyckning av den nationella processrätten, och att man därför nog måste överväga huruvida och i vilken utsträckning en horisontell strategi bör väljas för att underlätta uppgörelser utanför domstolarna och genomdrivandet av skadeståndsanspråk. Parlamentet uppmanar därför kommissionen att undersöka möjliga rättsliga grunder och hur man ska gå vidare på ett horisontellt eller integrerat vis, men inte nödvändigtvis med ett enda horisontellt instrument, och innan dess inte presentera några mekanismer för kollektiv prövning för dem som drabbats av överträdelse av EG:s konkurrensbestämmelser utan att låta parlamentet delta i antagandet av dessa mekanismer genom medbeslutandeförfarandet.

6. Europaparlamentet påpekar att skadeståndstalan avseende överträdelse av EG:s konkurrensbestämmelser i så stor utsträckning som möjligt bör behandlas på samma sätt som utomobligatoriska skadeståndskrav, och anser att ett horisontellt eller integrerat angreppssätt kan omfatta processrättsliga bestämmelser som är gemensamma för mekanismer för kollektiv prövning inom olika rättsområden, men betonar att detta angreppssätt inte får försena eller leda till att man undviker utvecklingen av förslag och åtgärder som har befunnits nödvändiga för att konkurrenslagstiftningen ska kunna genomdrivas fullt ut. Vidare noterar parlamentet den mer avancerade analysen av privaträttslig prövning i samband med konkurrenslagstiftningen och det avancerade nätverket av konkurrensmyndigheter, inklusive det europeiska konkurrensnätverket, och anser att detta, åtminstone avseende vissa frågor, gör det motiverat att snabbt gå vidare, med tanke på att några av de föreslagna åtgärderna kan tillämpas även inom andra områden än konkurrensrättsområdet. Sådana sektorsbestämmelser skulle redan nu kunna föreslås med hänsyn till den speciella komplexitet och de speciella svårigheter som de personer möter som drabbats av överträdelse av EG:s konkurrensbestämmelser.

7. Europaparlamentet noterar att det för den svarande är önskvärt att få till stånd ett slutgiltigt biläggande av tvisten, med syftet att minska osäkerheten och överdrivna ekonomiska konsekvenser som kan påverka anställda, leverantörer, underleverantörer och andra oskyldiga parter. Parlamentet efterlyser en utvärdering och ett eventuellt införande av ett tvistlösningsförfarande utanför domstol för masskadeståndsanspråk som kan inledas antingen av parterna innan de övergår till rättsliga åtgärder, eller efter en uppmaning från domstolen vid vilken talan väcks. Parlamentet anser att ett sådant tvistlösningsförfarande bör syfta till att avgöra tvisten utanför domstolen med möjlighet att begära rättsligt godkännande av ett förlikningsavtal som kan förklaras bindande för samtliga skadelidande som har valt att delta i förfarandet. Ett sådant förfarande får inte medföra en orimlig förlängning av ärendets behandling eller främja ett orättvist biläggande av skadeståndsanspråk. Kommissionen uppmanas att överväga metoder för att skapa större säkerhet, bl.a. genom att utvärdera huruvida personer som ställer skadeståndskrav vid senare tillfälle i princip inte bör kunna förvänta sig en större ersättning än den som uppnåts i ett sådant tvistlösningsförfarande.

8. Europaparlamentet anser att den direkta och indirekta köparen, för att driva sitt enskilda skadeståndskrav eller uppföljningskrav, bör kunna väcka enskild talan, kollektiv talan eller företrädartalan, som också kan drivas som ett "testfall", men för att undvika att talan väcks flera gånger av en part med samma talegrund bör valet av en viss talan förhindra parten i fråga att delta i en annan talan, oavsett om det sker samtidigt eller senare. Om flera parter väcker talan separat bör man försöka lägga samma dem eller behandla dem i följd.

9. Europaparlamentet anser att medlemsstaterna, för att undvika onödiga tvister, bör ge offentliga organ såsom en ombudsman eller godkända inrättningar såsom konsumentorganisationer rätt att väcka grupptalan, i enlighet med artikel 3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/27/EG av den 19 maj 1998 om förbuds föreläggande för att skydda konsumenternas intressen⁽¹⁾, och att tillfälliga befullmäktiganden att väcka sådan företrädartalan framförallt bör ges branschorganisationer som har hand om förfaranden avseende skadeståndsanspråk för företags räkning.

(1) EGT L 166, 11.6.1998, s. 51.

Torsdag 26 mars 2009

10. Europaparlamentet kräver att endast en tydligt begränsad personkrets ska ha rätt att ingå i en grupptalan och att identifieringen av medlemmarna i denna grupp när det gäller kollektiv talan med möjlighet att ansluta sig samt identifieringen när det gäller grupptalan som väcks av godkända inrättningar som är utsedda i förväg eller har ett tillfälligt befullmäktigande måste äga rum inom en tydlig tidsperiod utan onödigt dröjsmål, samtidigt som gällande lagstiftning som stipulerar ett senare datum respekteras. Parlamentet understryker att ersättning bara bör utgå för den faktiska skadan. Ett tilldömt skadestånd ska betalas ut till den identifierade personkretsen eller dess företrädare och den godkända inrättningen kan endast få ersättning för sina kostnader i samband med rättegången och får varken direkt eller indirekt ta emot skadestånd.

11. Europaparlamentet betonar att en framgångsrik enskild talan inte utesluter att de nationella konkurrensmyndigheterna i ett senare skede inleder en utredning om överträdelse av EG:s konkurrensbestämmelser. För att uppmuntra företag att ersätta dem som drabbats av deras olagligt beteende så snabbt och effektivt som möjligt uppmanas konkurrensmyndigheterna att, när man fastställer böterna som det svarande företaget ska betala, ta hänsyn till den ersättning som har betalats eller kommer att betalas. Detta får dock varken påverka den drabbades rätt till full ersättning för den skada som denne lidit eller behovet av att upprätthålla böternas avskräckande effekt, och får inte resultera i utdragen osäkerhet för företag när det gäller det slutgiltiga biläggandet av tvisten. Parlamentet uppmanar rådet och kommissionen att uttryckligen infoga dessa bötesprinciper i förordning (EG) nr 1/2003 samt ytterligare förbättra och specificera dem så att de överensstämmer med kraven för allmänna rättsprinciper.

12. En viss prima facie-värdering av fördelarna med kollektiv talan bör vara ett första steg, och Europaparlamentet betonar att de som utnyttjar kollektiva prövningsmöjligheter inte får behandlas bättre eller sämre än de som för enskild talan, och kräver att man inom ramen för mekanismerna för kollektiv prövning ska tillämpa principen om att bevisbördan ligger hos den part som hävdar att en överträdelse har skett, såvida inte medlemsstaternas tillämpliga nationella lagstiftning föreskriver lättnader i beviskraven eller underlättar tillgången till information och bevis som innehas av svaranden.

13. Europaparlamentet kräver att kommissionen ska vara tvungen att inom ramen för uppföljningen av en utredning ge dem som drabbas av överträdelser av EG:s konkurrensbestämmelser tillgång till den information som krävs för att väcka skadeståndstalan, och betonar att artikel 255 i EG-fördraget och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1049/2001 fastställer rätten till tillgång till dokument från institutionerna, vilka kan neka tillgång endast enligt bestämmelserna i den förordningen, särskilt artikel 4. Därför måste kommissionen tolka förordning (EG) nr 1049/2001 i enlighet därmed eller föreslå en ändring av förordningen. Parlamentet betonar att när myndigheterna beviljar tillgång till dokument måste särskild hänsyn tas till skyddet för den svarandes eller tredje mans företags- och affärshemligheter, och konstaterar att det behövs riktlinjer för ansökning om eftergift.

14. Europaparlamentet anser att en nationell domstol inte bör vara bunden av ett beslut från en annan medlemsstats nationella konkurrensmyndighet, utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelser om bindande verkan av beslut som antagits av en medlem av det europeiska konkurrensnätverket som tillämpat artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget på samma händelse. Utbildning och utbytesprogram bör leda till att besluten konvergerar, så att det blir norm att acceptera beslut från andra nationella konkurrensmyndigheter.

15. Europaparlamentet betonar att en medveten handling alltid måste krävas som förutsättning för skadeståndsanspråk och att överträdelser av EG:s konkurrensbestämmelser åtminstone måste ha begåtts med vårdslöshet, såvida inte den nationella lagstiftningen innehåller bestämmelser om förmodat fel eller motbevisbart förmodat fel vid överträdelser av EG:s konkurrensbestämmelser, vilket skulle säkerställa en konsekvent och enhetlig tillämpning av konkurrenslagstiftningen.

16. Europaparlamentet välkomnar att skadeståndet är utformat för att täcka såväl förluster som intäktsbortfall, inklusive alltför stora avgifter och ränta, och kräver att detta skadebegrepp fastställs för mekanismer för kollektiv prövning på gemenskapsnivå.

Torsdag 26 mars 2009

17. Europaparlamentet välkomnar kommissionens arbete med icke-bindande riktlinjer för beräkningen av skadestånd, vilka lämpligen kan innehålla råd avseende den information som behövs för att göra beräkningen, och användningen av sådana beräkningar i samband med alternativa tvistlösningsmekanismer när så är möjligt.
18. Det vore en fördel om ett gemensamt angreppssätt avseende övervältrade kostnader kunde utvecklas på gemenskapsnivå. Europaparlamentet anser att man ska godkänna argument från försvarets sida att käranden inte har lidit någon skada eftersom denne har övervältrat merkostnaderna på sina kunder, att bevisbördan vid denna invändning alltid ska ligga hos svaranden och att domstolarna ska kunna välja att tillämpa beprövade nationella kausalitets- och skadeståndsregler för att komma fram till korrekta beslut i enskilda fall. Man bör föreslå riktlinjer för i vilken utsträckning som indirekta köpare, och särskilt den sista indirekta köparen, kan åberopa det motbevisbara förmodandet att den olagliga merkostnaden övervältrades i sin helhet till dennes nivå.
19. Europaparlamentet välkomnar att preskriptionsfristen vid fortlöpande eller upprepade överträdelse ska börja när överträdelsen upphör eller rimligtvis kan förväntas vara känd av den skadelidande, beroende på vilket som inträffar senast. Preskriptionsbestämmelser är viktiga även av rättssäkerhetsskäl, och därför bör en preskriptionsfrist på 5 år gälla för fall där varken offentlig eller enskild skadeståndstalan har väckts. Parlamentet välkomnar också att preskriptionsfristen för enskild talan ska avgöras i enlighet med medlemsstaternas nationella lagstiftning, och kräver att detta även ska gälla för följdförfaranden. Medlemsstaternas lagar om upphävande eller avbrott av preskriptionstiden ska inte påverkas.
20. Europaparlamentet välkomnar att det är medlemsstaternas sak att fastställa regler för vem som ska stå för rättegångskostnaderna. Det är dessutom medlemsstaternas sak att bedöma huruvida man ska säkerställa att den ojämlika resursfördelningen mellan käranden och svaranden i rättsprocesser inte utgör något hinder för en välgrundad skadeståndstalan. Tillgången till rättssystemet måste också balanseras av kraftfulla åtgärder för att förhindra missbruk, t.ex. i form av skadeståndsanspråk som är grundlösa, görs på rent okynne eller i utpressningssyfte.
21. Europaparlamentet konstaterar att tillämpningen av eftergiftsprogrammet i betydande grad bidrar till att upptäcka karteller och därigenom i första hand gör det möjligt för privata parter att väcka talan. Parlamentet efterlyser en utredning av vad som krävs för att eftergiftsprogrammet ska kunna behålla sin attraktionskraft. Trots att det är viktigt att tillämpa eftergiftsprogrammet, strider det mot systemet att ge kronvittnen fullständig eftergift vad gäller det solidariska ansvaret, och därför förkastar parlamentet kategoriskt sådana eftergifter då de är till nackdel för många av dem som lidit skada på grund av överträdelse av EG:s konkurrensbestämmelser.
22. Europaparlamentet uppmanar kommissionen att inte underminera utan i stället underlätta de skadelidandes rätt att väcka talan, och därför som en prioritet undvika att ställa in kartell- och konkurrensförfaranden och korrekt avsluta alla viktiga förfaranden med ett entydigt avgörande.
23. Europaparlamentet insisterar på att man inom ramen för medbeslutandeförfarandet måste delta i alla lagstiftningsåtgärder som rör kollektiv prövning.
24. Europaparlamentet förordar att varje förslag till rättsakt föregås av en oberoende kostnadseffektivitetsanalys.
25. Europaparlamentet uppdrar åt talmannen att översända denna resolution till rådet, kommissionen, medlemsstaternas regeringar och parlament och arbetsmarknadens parter på gemenskapsnivå.
-